

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendivm Summæ Card. Toleti

Minucius, Genesisius

Sammieli, 1613

Tractatvs De Septe[m] peccatis mortalibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41701

etitas animæ, Spiritualisque re-
creatio, Sanitas corporis, cum ex-
pediens fuerit, vel certe robur ad
facilius mortis incommoda suf-
ferenda. Gratia gratum faciens,
& subsidium contra diras hostis
aggressiones. Concil. Trident.
sess. 14. c. 2.

TRACTATUS De Septem Pecca- tis mortalibus.

Quid sit peccatum mortale, &
quotuplex. Cap. 1. & 2.

Peccati diffinitioni supra lib.
3. cap. 2. & 3. expositæ, hic duæ
adduntur particule scilicet, De

gratia peccantem priuans, & morti æternæ adiudicans, Homo namque per mortale peccatum priuatur Dei gratia & ex amico fit inimicus: & hic est vnus peccati effectus, qui macula vocatur: Alter est pœna, quæ sequentibus verbis exprimitur, & est duplex, damni & sensus, damni, est priuatio diuine visionis: sensus est sempiternus dolor, veniale verò vt non est absolute contra regulam, sed tantum non secundum finem illius, ita nec gratia priuat, nec æternam pœnam meretur, ideoque & facile veniam consequitur, quæ causa est vt dicatur veniale. Peccata mortalia sunt septem, quæ in vniuersa dictione continentur, SALIGINE id est, Superbia, Auaritia, Luxuria, Ira, Gula, Inuidia, & Acedia. Quæ quidem non omnia mortalia sunt, sed mortalium radices, & ideo mortalia communiter vocantur.

Quid sit Superbia, quot eius species, & remedia Cap. 3.

4. & 5.

Superbia est* appetitus celsitudinis peruersæ voluntatis. Superbia namque non in cognitione, sed in appetitu, & volitione, consistit; qua homo vult esse superius, quod est, vel potest esse, siue tale se reputer, siue talis velit haberi in aliorum iudicio. Superbiæ quatuor sunt species. * Prima. Cum quis sic propriam excellentiam appetit, vt bonum, quod ab altero habet, sibi tribuat, ac si ex se haberet illud, ponendo in ipso vltimum finem. * Secunda, Quando bonum quod ab alio habet, absque suo merito habere cupit, vel sibi tribuit ac si ex proprio merito ei datum esset. Tertia. Cum quis sibi illam excellentiam tribuit, quam non habet, & de contrario

Ee iij

dolet.* Quarta. Cum quis excellentiam super alios appetit, & in ea finem ponit, idque propria, aut aliorum existimatione, vel desiderio, vel opere, quatenus alios contemnit, & vult se ab illis tanquam excellentem haberi, & de contrario dolet. Est verò superbia tunc tantum peccatum mortale, cum quis Deum ipsum contemnit, vel eius præcepta, ita ut sit paratus ea potius transgredi, quam quidquam de sua illa excellentia remittere, vel ex ea damnnum notabile inferat proximo in bonis honoris, vel famæ. Optima remedia contra superbiam sunt, ut homo humiliter consideret suam imbecillitatem, paupertatem, & impotentiam. Et quàm sit Angelis, & Dæmonibus inferior, & quod quicquid habet, accepit à Deo, cui superbiendo maxime fit odiosus: multis se priuat bonis.

& vi
perp

De

V

super
Van
festa
dum
tum
re q
boni
pro
prop
spiri
cati
est
eo,
gni
tu
le.*
licu

& virtutibus, quibus se indignum
perpetuò reddit.

De Vana gloria. Cap. 6. & 7.

Vana gloria est* appetitus
glorię inordinatus ; & in
hoc à superbia differt, qui a
superbia ipsã appetit excellēciam:
Vana gloria autē excellētię mani-
festationē. Glorię appetitus si secū-
dam rationem sit, non est peccā-
tum, sed actus bonus: vt si sit de
re quæ mereatur laudem, & in
bonum finem, vt Dei laudem, vel
proximi vtilitatem, vel etiam ob
propriam siue corporalem, siue
spiritualem. Tunc autem erit pec-
catū, quando erit inordinatus, id
est quando quis appetit gloriã de
eo, quod non habet, vel supra di-
gnitatem suam, & merita. Qua-
tuor autem in casibus est morta-
le.* Primo, quando quis de morta-
li culpa laudari cupit, vel ob mor-

talem finem : aut ob id paratuse
 diuinum transgredi præceptum,
 aut si notabile inde proximo fe-
 quatur nocumentum : in aliis au-
 tem est tantum veniale, vt si quis
 oret, aut ieiunet, ob vanam glo-
 riam, Vanæ gloriæ sunt octo hinc:
 Iactantia, Hypocrisis, Contentio,
 Discordia, Pertinacia, Inuentio-
 nouitatum, Curiositas, & Inobe-
 dientia.

De Iactantia, & Hypocrisi,
 Cap. 8. & 9.

Iactantia est * manifestatio pro-
 priæ excellentiæ supra id, quod
 vel in se vel in aliorum existima-
 tione est verbis inordinate facta.
 Vnde cum Superbia sit appetitus ex-
 cellentiæ Vana gloria sit appetitus ma-
 nifestationis excellentiæ, Iactantia est
 ipsa manifestatio, quam quis de
 se facit verbis, & proinde ab vtro-
 que differt. Est peccatum mortale
 si de se mortali sit, vel cum Deo

niuria, aut proximi detrimento
 ut si quis iactet se esse magnum
 medicum, cum non sit: aut ob
 malum finem. Hypocrisis est * si-
 mulatio virtutis, cuius duæ sunt
 species vna, quando homo non
 vult virtutem, sed vult videri eam
 habere: altera quando non habet
 virtutem, sed vult videri eam ha-
 bere, & illa longè deterior est ista,
 semper tamen quocunque fine fi-
 at, est peccatum, etiamsi quis vir-
 tutem fingat ne scandalo sit cate-
 ris, quia est mendacium quoddã,
 & ideò saltem est peccatum veni-
 ale: esset autem peccatum morta-
 le, si esset vel ob malum finem mor-
 talem, vel si coniungeretur cū vo-
 luntate transgrediendi aliquod
 præceptum.

*De Contentione, Discordia, &
 Pertinacia. Cap. 10. & 11.*

Contentio est * sermo cōtrarius
 alterius veritatē oppugnans

quæ impugnatio, si disputandi
at gratia, non est peccatum, mo-
dò tanem non sit excessus in mo-
do, vt si scandalum aliis ingerat
vel misceantur iniuriæ, aut fiat cum
magna excandescencia & pertur-
batione: in quo saltem inest pec-
catum veniale: secus verò quando
solum fit cum feruore habita
tione rei, loci, & personæ, qua
tunc potius est actus studiosus. Im-
pugnare autem veritatem cogni-
tam alia intentione quam non
disputandi, interdum potest esse
mortale, vt si veritas illa esset in
Dei honorem, vel vtilitatem pro-
ximi: interdum veniale, vt si esset
veritas qualis in aliis scientiis re-
peritur. Discordia est* voluntatis
contrarietas, quæ si animo contra-
dicendi habeatur, & contra Dei
honorem, vel in proximi graue de-
tinentum, est peccatum mortale:
secus verò tantum veniale, & si
desit talis animus, ita vt contrari-

etas
faltē
dū e
catū
in p
& e
fera
vel
mo

C
lect
dici
quā
do e
tine
sem
nial
visa

etas solum sit, quia utriusque ratio saltē probabilis dicitur illud volendū esse, quod vult: nullū erit peccatū. Pertinacia est* animi adhēsio in propria sententiā plusquā opus sit & est mortale si circa rem mortiferam, aut directē cōtra Dominū, vel proximum fuerit, vt in rebus moralibus & medicinæ.

De Curiositate quid sit.

Cap. 12.

Curiositas est* appetitus sciēdi inordinatus. Per sciētiā intellige cognitionē intellectus, & sensus, quorum appetitus dicitur inordinatus, & peccatum quādo est cōtra rationē, vt quando est supra captum, vel non pertinet ad addiscentem. In quo semper inest peccatum saltem veniale, quando autem res scita, aut visa,* est probabilis occasio peccati

mortalis, vt in homine carnali ex industria vidente animalia coeuntia, est peccatum mortale. Similiter si res fuerit prohibita, vt Magica ars, vel res sit de se mala, aut propter malum finem, vt cum quis proximi defectus scire cupit vt eum infamet, aut ad peccandum inducat, vel aliquem interroget de eo quod sub iuramento tenetur occultare.

*De Inventione nouitatum, &
Inobedientia. Cap. 13. & 14.*

Inuentio nouitatum, qua Sanctus Thomas, presumptione nouitatum vocat: est* vitium, quo quis vult aliqua mirabilia exhibere, vt aliorum comparet laudem; quod quidem de genere suo est veniale, nisi contra Dei honorem, & in proximi notabile fuerit damnum. Inobedientia est* transgressio mandati

superiorum, qua mandatū est. Tenemur autem obedire primum DEO, deinde Superioribus.

In quibus obediendum.

Cap. 15.

DEo in omnibus, & semper obediendū, superioribus autē hominibus nō sic: nā nō tenetur quis obedire superiori suo in actibus purē interioribus intellectus, & voluntatis, ut docet S. Thom. 2. 2 q 104. ar 5. Dicenti enim superiori sustine hanc opinionem, vel crede hoc dictum, si dubium sit, subditus non tenetur ei parere, quia in his anima Deo soli subditur, pertineret tamen id ad perfectionem obedientiæ, si inferior etiam in illis obediret, & tenetur in illis obedire, quando sine illis nō potest consistere actus externus qui præcipitur. Deinde nemo debet obedire superiori in

iis quæ ad statum proprium pertinent, ut si pater præcipiat filiæ, ut nubat aut continentiam seruet non tenetur obedire. Item nemo, debet obedire inferiori contra superioris præceptum præcipienti: duobus enim inæqualibus superioribus opposita præcipientibus, maiori parendum est, ut Papæ potius quam Episcopo, & Abbati prius, quam Priori: nulli verò malum præcipienti: quando tamen res est dubia superiori parendum est, sed nemo tenetur illi obtemperare in iis, in quibus superioritatem non habet: unde si Papa cuiuspiam vineam quam habet alteri vendere, vel donare præcipiat, non tenetur ei obedire: sicut nec voluntati occultæ cuiusvis superioris, etiam si subdito fuerit nota; esset tamen hoc perfectionis. Vnicuique igitur superiori obediendum ex obligatione in quibus est superior, & duobus æqualibus

superioribus diuersa præcipientibus parendum est illi qui præcipit in ordine ad nobiliorem finem, inquit Sylu.

De obedientia Religiosorum respectu Prælatorum. Cap. 16.

Nullus Religiosus tenetur obedire suo Prælato in his, quæ pertinet ad maiorem perfectionem, quam sua Religio dicet S. Thom. 2. dist. 44. q. 2. a. 3. ubi addidit in tribus obediendum Prælato. *Primo in iis, quæ in Regula continentur. *Secundo. In iis sine quibus in Regula contēta impleri nequeunt. Tertio. In pænis inflētis propter culpas, contra duo priora cōmissas. In iis autem quæ sunt cōtra Regulam, & præter Regulæ intentionē, vt frangere ieiunium regulare, nō tenetur monachus obedire quāuis prælatus possit in eo dispensare, quod in

telligendum est nisi id præcipia
ex causa rationabili, vt quia ieu-
nium subdito officit. Est autem
pec. mor. transgredi superioris præ-
ceptum, quando transgressio est
contra aliquod Dei, vel Ecclesie
præceptum, aut ille habet inten-
tionem obligandi transgressorem
ad mortale, quod illis verbis in-
notescere solet, cum aliquid in
virtute sanctæ obedientiæ præci-
pitur, raro tamen prælati habent
talem intentionem.

*De obedientia Legum. Cap.
17. & 18.*

Lex* est rationis ordinatio,
homini quid agendū, quidue
nō agendū sit ostēdens, & in
cōmune bonū instituta, illius sunt
quinque actus, præcipere, prohibe-
re, permittre, punire, præmio affi-
cere. Diuiditur in diuinā, & huma-
nam.* Lex diuina est illa, quæ est

à Deo

à Deo immediatè instituta est, vt
lex Moysis, & Euangelica. * Hu-
mana est ab hominibus inuenta,
per potestatem à Deo illis datam,
qualis est, quæ à Principibus vel
Republica obseruari iubetur. * Di-
uina rursus diuiditur in naturalè
& positiuam, naturalis est quam
Deus rationi hominis naturaliter
sculpsit, ita vt hominis ratio eam
dicet, cuiusmodi sunt decem De-
calogi Præcepta. * Diuina positua
est, quæ à Deo data, & homini per
reuelationem est manifestata, quæ
ex iudicialibus, & cæremoniali-
bus veteris testamenti, & præcep-
tis, & sacramentis Euangelicæ fi-
dei constat. * Humana rursus diui-
ditur in Ecclesiasticam, & secula-
rem, illa est à Papa, Concilio, vel
Episcopo. Hæc ab Imperatore,
Rege, vel Republica instituta. Lex
humana iniusta, non ligat, ad hoc
autem quod iusta sit, quatuor re-
quiruntur. * Primum, vt in bonum

commune lata sit: *Secundo, oportet ut sit ab habente potestatem. *Tercio, de re bona. *Quarto, Forma bona, hoc est civium proportionem seruet, nec oneret magis, onerandum minus. Sed rursus ad hoc quod hæc lex iusta obliget, alia quatuor requiruntur, nempe, ut sit promulgata, à maiori parte recepta, nec per aliam legem, vel consuetudinem sit abrogata, & quod non sit inuincibiliter, vel probabiliter ignorata. Et hæc de lege humana: nam omnis lex diuina est iusta, & promulgata & recepta: unde sola ignorantia excusat ab obseruatione illius, & quidem solius positivæ, nam naturalis nunquam ignoratur inuincibiliter; quare infideles qui nisi de Euangelio audierunt, nec Christo credunt, non peccant quidem peccato infidelitatis in non credendo, sed damnantur propter alia peccata contra ius naturale,

diui

C

N

verbo

ria gr

man

ad m

videl

vel n

demon

sua v

dore

com

autem

dum

pecca

sed c

diuinum simpliciter commissa.

Quanta sit legis obligatio.
Cap. 19.

Non semper lex diuina obligat ad mortale, vt constat de mēdacio iocoso, & verbo otioso, sed tantum in materia graui, & actu deliberato. Humana etiam ciuilibus, & Canonica ad mortale obligare possunt: cum videlicet superiores id intendunt, vel materię aut pœnæ grauitas id demonstrat, aut communis Ecclesię vsus, vel doctorum opinio hoc docet, vt de præcepto ieiunii, & communionis in Paschate: agere autem contra verba legis, sed secundum intentionem illius, non est peccatum, modo id non facile fiat sed cum causa vrgenti.

De varia doctorum opinione circa legem obedientiam.

Cap. 20.

TRia sunt dubia circa legum obedientiam. Primum de lege Ecclesiastica pure preceptiua, an obliget ad mortale, cui respondet Nauar. capit. 23. nu. 48. Tunc obligare, cum in lege ponitur preceptiuum verbum, prohibitionem vel necessitatem indicans, quia tunc talis videtur Papæ intentio verbis expressa, vt patet ex Clement. cap. exitum, de verborum significatione. Quando verò lex videtur huiusmodi verbis: Declaramus, ordinamus, &c. tunc inquit Nauar. non obligat ad mortale, sed melius Caietanus, nec verbum preceptiuum in materia leui obligare ad mortale, neque quando materia grauis est, requiri ad hoc tale verbum. *Secundum dubium

est circa leges ciuiles : ex quibus
idem Nauar. arbitratur illarū nul-
lam ad mortale obligare, nisi alio
iure sub mortali idem præcipiatur:
alioqui. n. non constat legiflato-
rem talem habuisse intentionem.
Verius Soto, illas, quando materia
grauis est, obligare ad mortale,
nec requiri aliam declarationem
intentionis legiflatoris. De legi-
bus pœnalibus tertium extat du-
bium, an videlicet, obliget ad cul-
pam. Ad quod Caiet. Alphons. à
Castro, & Nauar. respōdent, quod
non, nisi res aliàs de se mala sit.
Sotus, Syluester, & Armilla dicūt,
tunc tales leges obligare ad mor-
tale, cum aliquid sub graui pœna
præcipiunt, vt puta, sub amissione
bonorum temporalium, quorum
sententia tutior videtur, modo si-
mul supponatur materiam esse
grauem : pœnam ramen nullus
teneretur soluere ante condemna-
tionem.

*De obedientia clericorum ad
piscopum, & Filiorum ad pa-
trem. Cap. 21.*

CLerici in iis, quæ ad statum clericalem pertinent, & laici in iis quæ ad salutem animæ tenentur suis Episcopis obedire, & absque rationabili causa, in re graui eorum mandatis non obsequentes, peccant mortaliter, non tenentur tamen clerici de iure communi obedire secularibus potestatibus, nisi in iis quæ ut laici faciunt. Filii similiter dum sunt sub patris potestate, parentibus quo ad bonos mores, & res domesticas obedire tenentur, & in re graui non parere est mortale, sicut spernere obligationem quam habent ad parentes.

De Presumptione & Ambitione. Cap. 22. & 23.

Secunda Superbiæ filia est præsumptio, quæ est * appetitus se exhibendi supra propriam potestatem, & est mortale, quando proximo infert notabile detrimentum, vt cum Medicus ignarus vult medicinæ artem sine scientia in ægriis exercere, vel cum quis aliquid supra potestatem, ac vires audet, ac facit, vt si audiat confessiones cum non habeat facultatē, iudicet cum non sit iudex, vel exponat se periculo peccandi, cum sibi satis conscius sit, suæ infirmitatis, et si in eo confidat diuinæ misericordix, cum id sit tentare Deum: aut contra diuinam legem aliquid à Deo sperat. Ambitio est tertia superbiæ filia, quæ est * inordinatus appetitus honorum, & dignitatū. Ex genere suo est veniale, nisi de re mortali, honorem, vel gloriam appetat, vel dignitates modo illicito, vt vsuris aut simonia, querat:

aut finem vltimum in his reponat
vel ob malum finem honoré ap-
petat, vt scilicet de inimicis vlcif-
catur: tūc enim peccat mortaliter

*De Auaritia & quale sit pecca-
tum. Cap. 24. 25. & 26.*

Auaritia est secundum vitium
capitale: & est * amor im-
moderatus habendi. Aua-
ritia namque consistit in acquirē-
do, vel retinendo pecunias, & res
alias vtilis immoderato affectu.
Quando versatur circa aliena ea
accipiendo, vt non restituendo est
contra iustitiam, & peccatū mor-
tale nisi leuitas materiæ, vel deli-
berationis defectus excuset. Quā-
do versatur circa propria est contra
liberalitatem, & nō est mortale nisi
si charitatis præcepto opponatur,
& idem dicendum est de prodiga-
litate quæ Auaritiæ opponitur, si

liæ Auaritiæ sunt septem: Obdurtio, Inquietudo, Fraus, Fallacia, Per iurium, violentia, & Proditio.

*De Eleemosyna quid sit : Et qui
Eleemosynas possint elargiri,
An Religiosi & Filii.
Cap 27. 28. 29. & 30.*

Eleemosyna est, opus, quo in digentia alicuius subuenitur, ex misericordia procedens. Velle enim subuenire, est misericordiae actus, & illud opus, quo talis subuentio fit, Eleemosyna nuncupatur, quæ latinè misericordia dicitur. Inferiores & famuli possunt Eleemosynas facere, in extrema & graui necessitate, de bonis dominorum, & quando expressam, vel tacitam habent superiorum facultatem. Religiosi ultra hos casus, etiam cum iter faciunt, vel student in aliqua vniuersitate,

de sibi à Prælato concessis, vel de
 iis, quæ ab aliis in Eleemosynam
 receperunt. Vxores cum domus
 habent administrationem, vele-
 tiam ad certum tempus, vt si vir in
 longinquas profectus est regiones
 aut aliquid possident vltra dotem
 aut aliquid suo labore lucraatur,
 vel etiam si maritus nimium, sit
 auarus, vt fecit Abigail 1. Reg. c.
 25. vel si res illa de qua faciunt E-
 leemosynam sit ipsis cum marito
 communis: nec futurum est vt
 propterea maritus incidat in ino-
 piam, vel si Eleemosyna sit modi-
 ca. Filii cum non habent bona castren-
 sia, vel in bello acquisita, aut ma-
 nent in studiorû vniuersitatibus,
 cum iter faciunt, aut habent ali-
 quod officium publicum, vt Ad-
 uocati, aut beneficium Ecclesiasti-
 cû, vel Eleemosynæ sunt tenues.
*Quibus facienda est Eleemosyna
 ex qua re. Cap 31 & 32.*

Bonis, & malis, fidelibus, & infidelibus indigentibus, faciendâ est Eleemosyna: misericordia namque ex charitate nascitur, quæ nullum excludit. Illis tamen præcipuè est eroganda, qui nec laborare, nec aliunde sibi victum quærere possunt. Otio verò torpentibus, & occasionem inde ludendi sumentibus, non est faciendâ, ut corrigantur, inquit D. Aug. Indigenti in pœnam ex Iudicis sententia, non est præceptum, ut ei subueniatur, quinimo taliter damnatus, potest etiam cibum paratum non sumere, & fame moti: quamuis Caiet. contrarium docuerit, potest tamen quilibet cibos illi suppeditare, modo non sit minister iustitiæ, iis vero qui bello iusto, ad extremam ciborum inopiam redacti sunt, nemini dare cibos licet, secus, si iniustum esset bellum. Eleemosyna faci-

enda est ex propria substantia non ex aliena, nisi esset: extrema necessitas, nec de acquisitis, contra iustitiam, furto, vel usura. De male tamen acquisitis, contra charitatem, vel ex fornicatione, vel adulterio, aut homicidio, potest fieri Eleemosyna.

Quando Eleemosyna sit in precepto. Cap. 33. 34. & 35.

Primo notanda est hæc regula, De necessariis simpliciter ad vitæ propriæ, & familiæ conseruationem, nullus alteri indigenti, etiam in necessitate posito succurrere tenetur, nisi persona indigens sit Reip. per necessaria, & ex ea bonum commune pendeat. *Secunda est, ex necessariis tantum ad decetiam status, tenetur homo necessitate laboranti Eleemosynam erogare, non autem extra necessitatis statum. *Tertia regula, De

superfluis, quæ nullo modo ad decentiam, & status commoditatem pertinent etiam respectu futuri, de præcepto sub mortali faciendâ est Eleemosyna, ut S. Tho. Anton. & Richar. monent. * Quarta. In necessitatibus communibus, & nõ grauibus, nullus sub mortali tenetur de superfluis Eleemosynas enlargiri, quamuis optimum sit consilium omni indigenti præbere: nam ut S. August. docet, superflua diuitis necessaria sunt pauperi. Imo verò probabile est, ad hoc esse quoque obligationem quod sancti videntur indicare, nulla tamen priuata persona tenetur inquirere pauperes, ut illis subueniat, tenetur verò publicæ, ut Episcopus & quilibet superior in sua ditione.

An ad pinguiorem fortunâ reuersus teneatur ablata restituere. Cap. 36.

IN extrema necessitate quilibet ab alio accipere potest, quæ sibi sunt necessaria. Quando autem peruenerit ad pinguiorē fortunam, Scot. & Sor. docent non teneri ad restitutionem: Adrianus verò & Nauar. docent quod sic. Prima opinio probabilis. Sed adhuc probabilius est quod si ille ex superfluo non acceperit, teneatur restituere, vti & Medina per plures. Quinimo si ex superfluo accepit, adhuc tenebitur restituere, quia ex hypothesi poterat illi alius ipsi succurrere tantum mutando. Quæ omnia adhuc veriora sunt quædo qui necessitatem patitur in vno loco, vel ratione alicuius rei, habebat in alio loco, vel in alia re venderetur, vnde illi subueniret.

Dubia quatuor circa Eleemosynarum largitionem. Cap. 37. & 38.

Nemo per se loquendo in extrema necessitate constitutus tenetur propria donare, si potest mutuando, vel ad tempus commodando inopia istorum subuenire; vt Iosephus in Ægypto, Gen. 47. Consilium tamen optimum est donare. Qui verò pecuniam creditorum dat in extrema necessitate posito, creditoribus deinde restituere tenetur, quia creditorum erant, & illius erat Eleemosynam facere, non creditorum, si tamen aliquis pecuniã ab alio petat vt subueniat extreme indigenti ad nihil tenetur, quia nomine indigentis accepit, qui restituere tenetur si ad pinguiorẽ fortunam redeat, ad quod tamen nõ tenetur laborate, Eleemosynã autẽ preceptũ obligat non solũ fideles sed etiam infideles, quia est præceptum diuinum, & naturale, si

cut præceptum honorandi parentes: quare mortaliter peccat paganus, & infidelis, qui in extrema necessitate & graui non præbet indigenti subsidium, quicumque ille sit. Ecclesiastici tamen præ careris ad hoc tenentur: non alio tamen modo peccant quam reliqui si secus faciant, quidquid dicat Caietanus, nempe quia dominium habent redditum suorum beneficiorum. Ex quo fundamento etiam colligi potest Episcopos, Cardinales, & Papam ipsum, posse de iisdem bonis donare suis consanguineis non tantum indigentibus, & habita ratione status illorum, sed etiam sui ipsorum, in quo tamen debent diligenter vitari superfluitates, & in illud imprimis incumbere debent, vt prius subueniant necessitatibus grauioribus aliorum.

*Quo ordine facienda est Eleemo-
syna, & quanti sit meriti.*

Cap. 39. 40. & 41.

IN grauiori necessitate posito
prius succurrendum, quã con-
sanguineo, communi, & graui
laboranti: ex quo patet quantum
Ecclesiastici peccent qui suos con-
sanguineos volunt ditare, cum sint
in Republica graues necessitates,
quibus prius satisfacere tenentur.
Æquali verò necessitate existente,
sibi prius ceteris paribus, deinde
suis, quam alienis, si tamen extra-
nea illa persona esset multum Rei-
pub, necessaria, ipse vero non item,
illi potius, quam sibi succurrere
deberet & vice versa, deinde pa-
rentibus potius quam filiis, tum
consanguineis propinquiorebus,
tertio illis quorum cura ipsi in-
cumbit: Quarto benefactoribus
Quinto amicis: Sexto notis: Vlti-

mo extraneis, quæ tamen omnia debent semper intelligi cæteris partibus, unde etiam in eodem ordine meliores, & utiliores reipublicæ proponendi sunt. Quod si quærat aliquis an quis in extrema necessitate constitutus sibi potius succurrere debeat, quam creditori eadem laboranti, de iis rebus quas illi debet: Respondendum, licet nemini liceat quavis necessitate laboranti, ab alio in eadem constituto, auferre id quod indiget ad subueniendum tali ac propriæ necessitati, posse tamen in casu proposito prius sibi succurrere, de illis rebus quam creditori, imo vero & suis parentibus, fratribus, ac quibuscunque aliis, in primo gradu cum ipso constitutis. Iam vero abundans debet esse eleemosyna, ut extreme, & grati necessarii sufficiat, nisi adessent multi qui vellent dare. In communi tamen satis est dare, partem ad subleuan-

dum indigentem, præcipuè si ali
 simili modo tribuant. Eleemofy-
 narum fructus sunt tres : Meritum
 gratiæ, & gloriæ : satisfactio pro
 peccatis peccatorum remissorum;
 tam propriorum quam alienorū.
 Ac beneficiorum multorum im-
 petratio. Beati misericordes, quo-
 niam ipsi misericordiam conse-
 quentur. Matt. cap. 5.

*De sollicitudine, seu Inquietudi-
 ne mentis. Cap. 42. & 43.*

Sollicitudo est Avaritiæ filia,
 & est * vehemens applicatio
 mentis cum timore coniu-
 cta. De se nec bona est, nec mala,
 sed bona est quando est de re bo-
 na, nec aliunde vitiatur ex defectu
 alicuius circumstantiæ, mala verò quã-
 do est de mala, idque pro ratione
 malitiæ illius, vel quando deest il-
 li aliqua circumstantia, loci tēpo-
 ris, &c. & maxime quãdo est de re

temporali, constituendo in illa vltimum finem, vel quando quis ex tali sollicitudine relinquit ea ad quæ tenetur. Dicitur autem quis ponere vltimum finem in aliqua re, quando paratus est potius mortaliter peccare, quã illã omittere.

De proditiõne Tyrãni, & reuelatione secreti. Ca. 44. & 45.

Prodere, est manifestare, quod latebat, vt alteri noceat, sicut prodidit Dalida Sampsonem, & Iudas Christum Saluatorem, eademque est ratio de proditiõne rerũ mobilium, vel immobilium, si quis eas manifestet in damnũ veri Domini, quod peccatum obligat ad restitutionẽ, & tunc est mortale quando est de re graui. In specie autem nemini licet hostibus prodere vrbe aut castrum cuius custodiam suscepit,

in damnum veri domini, tunc tamen si is cuius nomine illud detinet, esset Tyrannus, & non posset à vero domino alia via recuperari, nã tunc poterit illud tradere si id faciat zelo iustitię, nec sequantur inde mortes hominum, & alia huiusmodi scandala euitet, neque huic rei obstat quod inde pecuniam speret. Deinde etiam non licet subdito Tyranni qui iniuste ciuitatem obsidet priuata auctoritate illum occidere, quia de iure naturę ei fidẽ tenetur seruare. Secreta tamen eiusdẽ Tyranni in dãmniũ communitatis, vel tercię personę non sunt occultanda, sed reuelanda, vt constat ex 2 Reg. cap. 17. de illo Chusa, qui se finxit amicũ Absolon, & tamẽ manifestauit Dauidi secretum consilium. Achitophelis, secretum enim quod est in damnum tertii & contra iustitiam non obligat. Postremo litteras clausas de re graui scriptas

aperire est peccatū mortale, quando aperiens non est superior, vel amicus, aut in suam necessariam defensionem id facit, vel ex rati-
habitione.

De fraude pretii, & eius iustitia
Cap. 46. 47. & 48.

Fraus est* deceptio alterius, o-
pera exhibita, quæ procedit ex
fallacia, & est vitium contra
prudentiam, & frequentius, mor-
tale. Iustum pretium est duplex:
Legitimum, quod lege taxatū est,
& naturale, quod iuxta rei valo-
rem ex cōmuni æstimatione bo-
norum mercatorum, in rebus quæ
communiter venduntur, in iis ve-
ro quæ non communiter, ex æsti-
matione prudentis mercatoris:
Precium legitimum est perma-
nens, & immobile: Naturale verò
subinde mutatur, & aliud est in-
finum, aliud medium, aliud tri-

gorosam seu summam, cuius varietatis causa est duplex, copia, vel inopia mercium & emptorum: quando enim sunt plures merces ac vitroneæ, & pauci emptores, res sunt vilioris pretii & contra, & hinc est ut ea quæ veniunt sub hasta, vel à proxenetis, multo minoris emi possint quàm valeant, & carius etiam possint vendi, quando emptores inter se certant, modò utrobique absit fraus. Quibus positis, tres ponemus conclusiones. *Prima. Res ad vitæ ornamentum, vel delectationem pertinentes non habent precium naturale certum, sed tantum possunt vendi, quantum venditor potest extorquere citra fraudem, quales sunt statuarum antiquarum, gemmarum &c. *Secunda. Notabilis excessus in iusto precio legitimo, vel naturali, est mortale & obligat ad restitutionem. *Tertia concl. Qui vendit potest supra iustum rei precium exigere dam-

num emergens in vendendo, non tamen potest vendere utilitatem, quam qui emit, accipiet ex redempta supra illius valorem, damnum enim est emptoris, sed utilitas, alterius, & nullus vendere potest, quod suum non est.

De Fraude ratione rei vendite.

Cap. 49.

TRiplex fraus in re vendenda esse potest, in rei substantia, ut si quod non est, vendatur pro eo quod est, ut quod non est aurum, pro auro: in quantitate, ut si quod non est tantum, vendatur pro tanto, in qualitate, ut si quod non est tale, pro tali, vendatur. Vendere rem vitiosam tanti quanti non vitiosam, est peccatum mortale, & obligat ad restitutionem, nisi materia leuitas, aut venditoris ignorantia excuset: si autem vitium est manifestum, & emptor

illud aduertere poterat, non tenetur venditor, qui rem vitiosam vendit, vitium emptori propalare, debet tamen iustum precium detrahere ratione vitii, & si vitium illud esset in graue damnum emptoris esset peccatum mortale, non quidem contra iustitiam, sed charitatem, illud non aperire si. a. emptor non poterat aduertere, vel ex ignorantia, aut alia iusta causa, debet de vitio rei, eundem admonere. At si vitium occultum fuerit, non licet semper iustum pretium accipere, vitium tacendo sed si fuerit in graue emptoris damnum, vel alterius, vt si eam esset reuenditurus, erit etiam manifestandum. Vltimo dicimus emptorem teneri venditori ignorantii rei venditæ, vel vendendæ valorem manifestare vt si rusticus gemmam magni pretii vendat, cuius pretium ignorat: alioquin pecc. mortal. & esset restitutioni

obnoxius. non currit eadem ratio de emptore vineæ, sciente in ea thesaurum absconditum, quia planities est, quæ venditur, & terræ superficies, non quæ in profundo latent, vt S. Thom. 2. 2. q. 66. 2. ad secundum.

De fraude ratione modi vendendi. Cap. 50.

FRaus in modis vendendi, & emendi, tribus his sequentibus conclusionibus manifestatur. ^oPrima, Venditor, cum credito vendit, potest exigere summum pretium, quod non exigeret, si numerata pecunia venderet, & licet etiam emptori emere viliss. pretio iusto, quando anticipata emenda quæ medio vel summo vendi possent, extra talem anticipationem. ^oSecunda. Non licet ultra totum iustum pretium rem vendere, quæ credito venditur, nec licet emere

infra pretium inanimam, quia anticipata pecunia emitur. * Tertia, Res tanti vendi potest aut emi, quanti valet, aut valitura probabiliter creditur tempore, quo res ipsa traditur, in rebus autem quæ non nisi credito vendi possunt, ut sericum apud Florentinos, ac sericea, quæ in magna copia transmittuntur, precium à tempore solutionis pecuniarum exigere potest iuxta valorem, quem creduntur res illæ habituræ postea. Idem dicendum de lanis, & aliis mercibus, quæ non nisi anticipata solutione vendi & emi queunt.

*De duobus alijs dubiis in emptio-
ne & venditione. Cap. 51.*

Primum, An liceat, quando res credito venditur infra iustum pretium, exigere lucrū cessante ratione pecuniæ creditæ. Respondetur quod si veditor libere

& spontè vendit, non licet: vt S. Anton. & Sotus affirmant: si autem ab emptore rogatus vendat, cum habeat alios emptores quibus vendat præfenti pecunia licet, quia videtur damnum emergens. *Secundum dubium. An liceat aliquid ab emptore exigere ratione periculi cui exponitur res, cum credito venditur, nam certior est pecunia præfens quam futura. Medina ait, Sotus negat: sed re vera ratione nudi periculi non licet, licebit tamen ratione expensarum si q̄ probailiter indicabuntur futura in pecunia illa recuperanda.

De emptione cum pacto retrovendi. Cap. 52.

Hic contractus licitus, & iustus est etiã si apponatur cõditio, quod si infra certũ tẽpus nõ redimitur. sit absolute ipsius emptoris, sed res sic empta

minus valet, q̄ sine tali pacto. Duo
verò requiruntur ad completam
illius emptionis iustitiam, primū
vt emptor veram habeat emendi
intentionem, quam, ob necessita-
tem mentes habere solent. Alte-
rum est vt quando eadem res re-
uenditur, eodem precio à vendi-
tore redimatur. His enim con-
ditionibus deficientibus contra-
ctus est vsurarius.

De Negotiatione. Cap. 53.

Negotiatio est emptio ad reue-
ditionē rei ordinata; vt qui
frumentū emunt, vt dein-
de aliis vendant quæ quando fit
soliis lucri causa est peccatū ve-
niale, licita verò est quando bo-
no fine fit, & cum quibus licet,
tempore etiam debito, & pretio
iusto, non enim licet negotiari
diebus festis, neque in templo, ne-
que clericis, neque quando nego-

tiatio est in damnum comun-
tais.

De Mendacio. Cap. 54.

Men laciu ex matre Aua-
ritia progenitu est, quod
est* verbum falsum cum
intentione fallendi. Mendacium
est dicere rem aliter, quam homo
mente iudicat unde, & mentiri di-
cimus, quasi contra mentem ire.
Mendacium triplex, perniciosum,
officiosum, & iocosum; & quodli-
bet est peccatum: sed primum est
mortale, nisi leuitas materiz, aut
deliberationis defectus excuset, al-
lia duo ex genere suo venialia sunt
sed cum iuramento sociata, mor-
talia semper.

De Filiabus Luxurie Cap. 55.

Octo sunt filie Luxurie, &
citas metis. Precipitatio,

consideratio, Inconstantia, Amor sui, Odium Dei, Amor mundi, & Horror futuri seculi Qui posteriores actus, cum à libera procedunt voluntate, peccata sunt mortalia, alias venialia. Plura de his vide ibi & supra lib. 5. cap. 10.

*De Ira & eius filiabus. Cap. 56.
57. & 58.*

IRa est* appetitus vindictæ: in qua tria reperiuntur: mali illati & difficilis ad repellendū apprehensio sanguinis feruor circa cor, & appetitus, seu appetitio mali inferendi ei, à quo homo recepit malum, vel iniuriam. Quatenus ira in parte sensitua reperiatur, est etiam in brutis, & ideo ut sic irrationalis vocari potest quatenus verò in parte rationali & voluntate, homini tantum conuenit. Iræ tres assignantur species lib. 4. Ethic. Ira. Iracundia, &

Furor. Ira est quidam appetitus
 vindictæ cito insurgens, & cito
 transiens, vt in hominibus acutis.
 Iracundia, quæ & mania dicitur,
 diu manet, est enim quædam de-
 mentia species, quæ tantum in
 hominibus amaris reperitur. Fu-
 ror est, quando manet memoria
 illati mali, appetitus a. vindictæ
 non insurgit illico, sed cum se of-
 fert occasio vindictæ: in homini-
 bus difficilibus dūtaxat reperitur,
 est peccatum quando ad volun-
 tatem peruenit, & in ea moratur,
 & est mortale cum quis alteri in-
 iuste, & præter iuris ordinem, vt
 si quis velit seipsum vindicare vel
 ex odio, at non ex iustitiæ zelo,
 malum alteri cupit. Sex sunt fi-
 liæ iræ. Indignatio, Tumor mentis
 Clamor, Contumelia, Blasphem-
 ia, & Rixa. Quarum tres sunt
 status, nam aliquando interiori
 tum concipiuntur, aliquando ex-
 terius per solum signum, & exte-

rii

rius
 pule
 Qui
 rit R
 De

dic
 rato
 con
 mo
 Qua
 fine
 & el
 ius p
 Si co
 infe
 lum
 cib
 vt c
 exp

rius per opus, qui Matth. cap. 5.
pulchrè his describuntur verbis.

Qui irascitur fratri suo: Qui dixerit
Racha: Qui dixerit fatuè.

*De Gula, & Ebrietate. Cap. 59.
60. 61. & 62.*

GVla est* inordinatus appetitus cibi & potus. Cuius duæ sunt species, altera quæ dicitur crapula in cibo immoderato, altera ebrietas, quæ in potu consistit superfluo, est peccatum mortale in sex casibus. * Primo. Quando homo in iis ponit ultimam finem. * Secundo: Quando crapula, & ebrietatis causa, omittitur alicuius præcepti observantia. * Tertio: Si corpori aliquod notabile dånus inferatur. Quarto. Si graue scādalum inde oriatur. * Quinto. Quando cibis vel potus est contra naturam ut caro humana, nisi sumatur ad expellendam infirmitatem, vel in

gravi necessitate, vt quando homo iam inueniretur occisus, nam non licet occidere. *Sexto, Quando ex illis timetur probabiliter peccatū mortale, quāuis inebriare se quando probabiliter scitur ex ea securam pollutionē in somnis non est aliud peccatum supra ebrietatem, quam veniale. Ebrietas est mortale cum quis ex tanto potu, scit se in ebrietatem iucursurum, & ad tempus rationis vsu amissurum, & nihilominus bibit, vel alios inducit ad bibendum. Vt sanitas recuperetur, inebriari licet, si aliud non habeatur medicinae remedium, vel damnum aliud non timeatur. Ebrii actus tunc peccata sunt, quando ex culpabili ebrietate processerunt, & prauit fuerunt. Illius contractus, & testamenta sunt inualida. Gulæ filie sunt quinque: Hebetudo mentis, Inepta lætitia: Multiloquiū, Scurrilitas, & Immunditia, & hætan-

ctis
verb
Scur

De I

I

l
catur
tenu
uide
erit
mus
quia
vindo
est de
pecca
mula
rius
mus,
no sp
emul

trāsūt peccata venialia, nisi quando
verba, vel facta inhonestā, fiūt à
scuta causa delectationis venereā

*De Invidia, & emulatione Cap
63. 64. & 65.*

Invidia est* tristitia de bono a-
lieno, quatenus proprię excel-
lētici est diminutiū; quę si nas-
catur ex timore boni alterius qua-
tenus sibi malū aliquod inde præ-
videt, & quidē iniuste inferendū,
erit sine peccato si vero inde time-
mus nobis malū iuste inferendū,
quia nimirum talis vir est iustus
vindex malorum, & talis tristitia
est de magno alterius bono, erit
peccatum mortale in re graui. *Æ-*
mulatione est* tristitia de bono alte-
rius quatenus eo nos priuati su-
mus, vnde si hęc tristitia fit de bo-
no spirituali ea iusta, & sancta erit
emulatio & etiā, si de bono tēpo-

rali fuerit vitæ & meritis nostris
conuenienti, alias peccatū est saltē
veniale. Indignatio est actus qua
quis tristatur de bono alicuius
quatenus eo est indignus, & si qui-
dem nullū aliud habeat motiuum
est peccatum veniale, quia quo-
dammodo videtur Deū arguere,
& si eo prorumpat, vt expresse in
eo Deū arguat iniustitiæ, est pec-
catum mortale grauissimum.

*De Inuidia, & Tristitia, & filia-
bus earundē. Cap. 66. & 67.*

Quando Inuidia, & Tristitia
sunt de bono alterius
propter odium, & de re
gravi, & à deliberata volūate pro-
cedunt, sunt peccata mortalia, licet
tamen tritari de bono alterius,
quatenus alicuius mali est occasio
vt quod viuāt heresiarchæ & Chris-
tianorum hostes prosperentur:
licet etiam his mortē desiderare.

ne alios inficiant. quinque sunt filia: Inuidiæ: Odium, Susurratio, Detractio, Gaudium in aduersis. & Afflictio in prosperis.

De Acedia, & eius filiabus.
Cap. 68. 69. & 70.

Septimum & vltimum locum inter capitalia vitia tenet Acedia, quæ * est tristitia de bono spirituali, vt ad hominem spectat, spiritualia bona hæc sunt, Charitas, Gracia, Virtutes, Spiritus Sancti dona; & Sacramenta, de quibus tripliciter tritari cõtingit, vt à Deo procedunt, vt in proximo reperiuntur, vt ad nos pertinent, vt si quis tristetur, quod sit ad beatitudinem ordinatus, vel de diuinis præceptis & semper est mortale peccatũ de genere suo, quia contra charitatẽ quod intelligi debet, quando tristitia illa est ex pfecta aduertẽtia, & de re graui, nã alioqui non

est, vt si quis non contristatur de re spiritali perse, sed de circumstantia aliqua illius, vt quod concio fit at hoc loco, hoc tēpore, vt S. Thom. 2. 2 quaest. 35. Habet sex filias, Desperationem. Pusillanimitatē, Torporem, Malitiam, Rancorem, & Mentis euagationem. A quibus absit semper omnis humana voluntas.

EXCOMMUNICATIONES
Papae reseruatae, à Tol praetermissae. & repositae à R.
P. D. Gen Min.

P*Rima, est cōtra faciētes promissionē, vel pactū tacitū aut expressum rerum temporalium, pro aliqua gratia, vel iustitia obtinenda in Romana curia & contra dantes, vel recipientes, aliquid magnum vel paruum ex pacto, aut promissione occulta, vel

manifesta. Quæ Constitutio primò lata fuit à Bonifac. 8 deinde anno. 1574. renouata est à Greg. 13. & extensa ad auxiliantes, fauentes, & consiliantes, per extrauag. quæ incipit, ab ipso Pontificatus nostri principio. Graff. lib. 4. 1. par. c. 19. n. 15. Grug. Sayr. lib. 3. cap. 30. num. 12.

*Secunda est contra omnes mulieres cuiuscunque status, & dignitatis, ingredientes claustra Monialium, vel Monachorum virtute facultatum Apostolicarum, quas ipse Pontifex reuocat. Prælatos autem, & Monachos eas introducentes vel admittentes à diuinis suspendit, & officiis præsentibus priuat, & inhabiles in posterum ad omnia alia reddit. Est pii V. quæ incipit Regula, &c:

Quam quidem renouauit Greg. 13. anno 1575. Vbigratia, &c. in qua constitutione reuocat omnibus Reginis & Ducissis, ac aliis

magnis mulieribus facultatem ingrediendi prædicta monialium, vel monachorum monasteria sub pœna excom. reservatæ Papæ: Abbatib. verò & Abbatissis, ac utriusque sexus superioribus, & personis, quibuscunque introducens tibus districtè præcipit sub eadem excommunicationis pœna: & privationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, & inhabilitatis ad illa ne prætextu huiusmodi facultatum, & licentiarum, ingredi mulieres faciant, vel permittant.

*Tertia, contra Prælatos, Gubernatores, & officiales laicos, ac Religiosos præsumentes (nisi in casibus necessariis, & tunc à paucis senioribus religiosis comitati) monialium monasteria ingredi, quos etiam voluit absque alia declaratione excom. existere, & à solo Pontifice Rom. posse absolvi, præterquam in mortis articulo, Vide

Concil. Trid. sess. 25. cap. 5. Graff. lib. 4. primæ partis cap. 23. Sayr. lib. 3. cap. 31. Est enim Greg. 13. edita anno 1581.

*Quarta, contra Moniales quorumcunque ord. exeuntes de clausura quacunque de causa etiam infirmitatis, excepta magni incendii, vel ægritudinis lepræ, vel epidemiæ, probatę litteris superioris, & Episcopi.

*Quarta, contra clericos, & laicos, qui Papatum ambiunt, eiusque causa simoniam committunt aut viuentē summo Pontifice per se, vel per alios, verbis, aut scriptis, seu nuntiis de futuro Pontifice eligendo tractant. Est Pauli 4. Cum secundum edita anno 1558 Sayr. lib. 3. cap. 31.

*Sexta, contra prædicantes miracula falsa, & incerta, vel nouas Prophetias. Est Concilii Later. sub Leone X. sess. 2. Graff. 1. par. lib. 4. c. 18. 19.

*Septima, contra recipientes, & dantes beneficia in confidentia: id est certa spe, quod ita est, uel erit, aut fuit, quocumque pacto tacito, uel expresso. Est Pii 4. in extrauag. quæ incipit Rom. Pont. Et Pii V, intolerabilis. Nau. in M. c. 23. n. 109. Sayr. lib. 3 c. 31.

*Octaua. cōtra peregrinantes in Ierusalem absque licentia Papæ, Archiep. Flor. 3. par. tit. 25. cap. 30. Nau. in Man. cap. 27. n. 109.

*Nona, contra Cardinales reuelantes secretum ueritum in confessorio à Papa reuelari, unde scandalum oriri posset Concil. Lat. sub Leone X. sess. 9. Nau. cep. 27. n. 110.

*Decima, contra occupantes bona Cardinalium, uel aliorum existentium in Conclauis, seu Electi in Papam, ligat etiam auxilium, uel consilium præbentes. Ex Concil. Later. Sess. 41. Candelab. Aut. de Excommunicatione num. 129.

*V
recip
con
Fra
70.
*
cler
dign
stip
pact
cum
tum
sup
tific
aut
Gre
uag
*
& i
ful
à lu
3.
ten
te r
159

*Undecima. contra scribentes vel recipientes libellos infamatorios contrainstituta SS. Dominici, & Franc. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 70. Tol. lib. 5. c. 64.

*Duodecima, contra laicos, & clericos, cuiuscunque status, & dignitatis, facientes promissiones stipulationes, conventiones, aut pacta quæ vulgo scommesse dicuntur aut contractum nominatum, vel innominatum faciunt super futura creatione summi Pontificis, viuentis ipsomet Pontifice, aut vacante sede Apostolica. Est Gregor. 14 quæ incipit, Li maluagi.

*De cimatertia, est contra iniquum & immanem Duellorum usum, quæ fulminata est à multis Pontificibus. à Julio 2. Leone 10. Clem. 7. lul. 3. Pio 4. Greg. 13. nouissimè autem à Clem. 8. renouata, & extensa est grauioribus pœnis, anno 1592. cuius Bulla incipit, Illius

vices, &c. In qua quidem primò confirmat suorum prædecessorum latam excommunicationis sententiam, & adiectas pœnas alias à Pio 4. extensionem Greg. 13. ad Reges, & Imperatorem, & ad omnes illos, qui etiam priuatim, & occultè, ex condicito & statuto tempore & in loco conuento Monomachiã etiam sine charrulis, patris & sociis commiserint. Secundo ipse Clem. 8. extendit eandem censuram, & pœnas alias ad loca ubique gentium, & inter quascunque personas Duellum tentatum fuerit, vel commissum etiam ad milites, in castris, propugnaculis & bello militantes, quamuis pœnationes ineant de certamine dirimendo, cum primum alteruter vulneratus fuerit, vel sanguinem fuderit, aut certus ictuum numerus vtrinque illatus fuerit, vel conueniant bini, terni, & plures hinc & inde. Eadem censura com-

prehendi voluit etiam locorum
Dominos, Magistratus, & militū
Duces, qui hæc fieri permittunt
nec non illos, qui quomodocun-
que scripta, vel epistolas super
hoc componunt, diuulgant, vel
affigunt, Ac suadentes, prouocan-
tes quibusuis modis, & verbis, e-
tiam si defensionis proprii hono-
ris causa, id fecerint, Comitantes
socios, spectatoresq; ex industria
Tertio explicat pœnas, quibus
Monomachiam, & Duellum præ-
dictum committentes plectendi
sunt, Ultra namque excommuni-
catione ma. latæ sententiæ, quam
incurrunt, si in ipso conflictu o-
bierint ecclesiastica sepultura pri-
uantur: & Dominorum loca, op-
pida, & ciuitates Duellum permit-
tentium, interdicto ecclesiastico
exponuntur, & cum pœnarum
relaxatio, tum excommunicationis
absolutio. Pontifici Rom. tā-
tū pro tēpore existenti, reseruat.

*Excommunicationes nullire
servate á Toledo omiffa,
confeffariis tamen, &
pœnitentibus fcitu
digniffima.*

P*Rima, Contra illos, qui fine
auctoritate summi Pontificis
cômētarios, glosfas, interpre-
tationes Scholia, vel quoduis ali-
ud interpretationis geuns edunt
super Concil. Trident. Est Pii
Quarti in Bulla quæ incipit Be-
nedictus Deus, 2. edita ann. 1533.
Qua tamé non phibentur Lecto-
res, Doctores, & Scriptores aliqua
difficilia loca humiliter interpre-
tantes, sed tantum determinare,
ac definire fua priuata auctoritate
audentes qui certo de eis fit fen-
tiendum. Sayr. lib. 3. cap. 35. num.
21.

super
abiq
& co
uale

*
eien
vena

os b

Dei

anno

*Q

com

in C

dina

in M

*
dispu

1. de

Graf

*Sex

nes a

las a

betu

*S

*Secunda, Contra Eiscopos, & superiores Romam accedentes, & absque licentia Papæ discedentes, & contra receptatores, non reuolentes Greg. lib. 4. cap. 24. n. 1.

*Tertia, Contra pingentes, inficientes, seu minio notantes, vel venales proponetes circulos cereos benedictos, qui vulgò Agnus Dei vocantur. Est Greg 13. edita anno 1572.

*Quarta, Contra scientes crimen commissum, vel committendum in Cardinales, si non reuelent Ordinario vel Papæ, opportunè. Nau. in Man, Capit. 27, numer. 150.

*Quarta, Contra laicos de fide disputantes, Habetur cap. 2. par. 1. de Hæresi in 6. cuius meminit Graff. 1. p. lib. 4. cap. 24. n. 17.

*Sexta, Contra auferetes oblationes ab altaribus, & redigentes illas ad laicale dominium, vt habetur in cap. Hanc. 10. quæst. 1.

*Septima, Contra non recipien-

tes in totum, vel in parte Biblia-
sacra editionis vulgatæ ex Concil.
Trid. sess. 4. cap. 3. Nauar. in Ma.
cap. 27. num. 150.

*Octava, Contra officiales tertio
requisitos, negantes facere iustitiã
Habetur in cap. Administrantes
23. quæst. 3. Graff. 1. par. lib. 4.
cap. 24. num. 2.

*Nona, Contra procurantes a-
bortum per se, vel per alios pota-
tionibus, medicamentis, percus-
sionibus, venenis, aut laboribus,
seu oneribus mulieri prægnanti
impositis. Quæ ædita fuit a Sixto
V. anno 1588. Bulla quæ incipit
effrenatam, &c. Et erat Papæ re-
seruata, sed Greg. 14. eam mode-
rauit. nam quo ad fœtum inani-
matum reduxit ad terminos iuris,
& Canonum, & Concil. Trid. dis-
positionem, reuocando omnes a-
lias speciales pœnas à Sixto V. a-
bortui decretas. Quo ad fœtum
autem animatum concessit facul-

ra tem

tatem omnibus confessariis approbatis: ut possent in foro cōscientiæ absoluerè à peccato, & ab Excōmunicatione. Ut fusius Sayr exponit. lib. 3. cap. 35. num. 25. & 26.

Decima, Contra illos qui in diuinationibus vanis, sacramentis abutuntur, aut nefariis precibus Dæmones inuocant, aut sacrificia illis offerunt, aut eos venerantur, & colunt, aut cum eis impia pacta faciunt. Est Ioannis 22. Papæ, relata in Directorio Inquisitorum 2. par. q. 43. & à Io. Azorio 1. p. Iust. Mor. lib. 9. cap. 26.

Suspensiones aliquot, quæ in Toledo non habentur.

Ordinās Religiosū vel clerici cū regularē nō professum, per annum à collatione or

dinum quos eiusmodi personis contulit suspensus est ut expresse habetur in Bulla Pii V. edita anno 1598. quæ incipit, Romanus Pontif. & c. Cuius meminit Nau, in Man. c. 27. num. 158. & Philarchus de offic. sac. dar. 1. lib. 40. 2. casu 15. qua quidem constit. Greg. 13. anno 1582. declaravit RR. Patres Societatis I. E. S. V. nequaquam cõprehendi, sed eos etiam non emissa professione posse ad titulum sufficientis litteraturæ ad ordines promoueri Sayr. lib. 4. c. 12. num: 21.

*Secundo, Per Bullam Sixti v. editam anno 1588. quæ incipit, Sæctum, & Salutare, & c. Suspendantur, qui ordinantur ad maiores, & minores ordines sine dimissoriis ante legitimam ætatem, vel extra tempora aut furtim, seu per saltum, aut si seculares fuerint, sine titulo sufficientis patrimonii, vel beneficii, aut non seruatis tem

porum interstitiis, & ultra hoc pri-
 uantur omni facultate, & spe af-
 cendendi ad alios superiores or-
 dines: & ultra irregularitatem,
 quam incurrunt, si ausi fuerint in
 prædictis ordinibus malè acceptis
 ministrare, soli Papæ reservatam,
 priuantur omni titulo, & benefi-
 cio, & Antistites sic in ordinum
 collatione peccantes a collatione
 quorumcunque ordinum & Ton-
 suræ, & ab executione omnium
 munerum Pontificalium, eo ipso
 suspensi, & ab ingressu ecclesiæ
 interdicti decernuntur, quam ta-
 men consti. Clem. 8. anno 1595.
 deinde ita moderatus est: ut om-
 nes eiusmodi pœnas aboleuerit,
 in futurum, in eisdem literis Sixti
 V. decretas, & ita reduxit ad tee-
 minos Can. & ad priscâ Pii 2. con-
 stitutionem, & decretum Conc.
 Trid. sess. 23. c. 12. & 13.

*Tertio, Mular aliq suspensiones in
 sacris Canonibus leguntur, vi-

delicet contra clericos, & Religio-
 sos Sacerdotes missam incomple-
 tam sine graui causa relinquentes
 Contra illos, qui celebrant, & ce-
 lebrando non communicant Con-
 tra benedicentes secundas nuptias
 & admittentes excommunicatos
 denunciatos ad sacramenta, diui-
 na officia, & sepulturam. Con-
 tra obiicientes aliquid in electum
 ad aliquam dignitatem si in pro-
 batione defecerint. De quibus vi-
 dere poteris Silur. Ang. Tab. ver-
 bo suspensio. Nau. in Man. c. 27.
 num. 151. Couar. in Clemen. si
 furiosus par. 1. de homic.

Graff. li. 1. pa. c. 27.

Sayr. li. 4. per
 totum.

FINIS.